

Marian Stuiver, programmaleider Green Cities

NATUURINCLUSIEF BOUWEN, WE KUNNEN ER NIET MEER OMHEEN

Nederland heeft nieuwe woningbouw nodig, maar verdwijnen daarmee de bomen en parken in en rondom de stad? Niet als het aan de wetenschappers van Wageningen University & Research ligt. Zij onderzoeken en initiëren nieuwe mogelijkheden om natuurinclusief te bouwen. "De aandacht voor groen in de stad neemt enorm toe. Logisch, want de natuur is hard nodig voor klimaatadaptie, biodiversiteit en een gezonde leefomgeving," zegt Marian Stuiver, programmaleider Green Cities.

"Als wetenschappelijk instituut willen we bereiken dat de nieuw in te richten stad bijdraagt aan een klimaatadaptief Nederland. We krijgen te maken met klimaatveranderingen, denk aan wateroverlast, hittestress in de stad en de stijgende zeespiegel. Daar moeten we als land een antwoord op hebben. Dat zoeken wij in *nature based solutions*, op de natuur gebaseerde oplossingen voor klimaatadaptatie. Daarnaast kan de stad bijdragen aan de biodiversiteit, want ook daar gaat het in ons land niet goed mee als gevolg van onder andere stikstofuitstoot en bestrijdingsmiddelen. De natuur heeft onze steun hard

nodig en daar zijn allerlei partijen mee bezig. Zo ook wij, met onder meer het Wageningen Biodiversiteits Initiatief, naast participatie in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en het Manifest Bouwen voor Natuur. Het derde, maar minstens zo belangrijke streven, is dat de stad voor de mens een gezonde woonomgeving moet zijn. Collega's doen onderzoek naar de relatie mens en natuur en daaruit blijkt een duidelijke relatie tussen natuur en gezondheid. Zo is de dichtheid aan straatbomen omgekeerd gerelateerd aan het gebruik van antidepressiva; hoe meer bomen, des te minder antidepressiva. Mensen kwamen de lockdownperiode beter door als ze

“
Het gaat niet alleen om ecologie en economie, maar ook over inclusiviteit: hoe betrek je alle bewoners bij de vergroening.

Green Cities

Dr. ir. Marian Stuiver is programmaleider Green Cities, een breed onderzoeksprogramma van Wageningen University & Research. Zijn haar collega's onderzoeken vanuit diverse disciplines verschillende thema's van de groene stad: natuur en gezondheid, natuur en klimaat, natuur en voedsel, natuur en biodiversiteit. Marian Stuiver heeft zelf een achtergrond in de landbouw en duurzame verstedelijking als sociaal wetenschapper. “Ons wetenschappelijke programma Green Cities heeft tot doel om met onderzoek bij te dragen aan de groene stad van de toekomst. Daarbij kijken we naar de stad als geheel en hoe daarin het natuurlijk systeem een plek moet krijgen. We kijken niet alleen naar de bijen en de vleermuizen, maar naar alle elementen van dat natuurlijke systeem en vooral ook naar de basis van bodem en water. Het gaat om het totaal aan maatregelen dat je kunt nemen om de natuur terug te krijgen in het stedelijk domein.”

Projecten aanjagen

“We zitten als partner in allerlei koppelorganisaties en projecten voor vergroening van de stad. Daarin werken we samen met kennisinstellingen, ngo's, vastgoedbedrijven, projectontwikkelaars, gemeenten, provincies en ministeries.” De dag na het interview zal Marian Stuiver samen met Onno Dwars (Ballast Nedam Development) en Lodewijk Hoekstra (NL Greenlabel), beiden aanjagers van de petitie Natuurinclusief Bouwen, aan tafel zitten bij de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Hugo de Jonge. Marian Stuiver bewaakt dan vooral de wetenschappelijke insteek van de natuurinclusieve opgave. “De rol van ons wetenschappers is om de kennisbasis goed op orde te hebben. Ook zijn wij inzetbaar om de droom van een groene stad van andere partijen te vertalen in innovatieprojecten die het vergroenen versnellen. Als vliegwielpjecten. Juist op die plekken waar vergroening lastig is, willen wij onze

kennis benutten. Bijvoorbeeld bij het vergroenen van versteende wijken. Dat gaat niet alleen over ecologie, vastgoed en economie, maar ook over inclusiviteit: hoe betrek je alle bewoners bij de vergroening. We willen daarom ook inzichten uit verschillende wetenschappen combineren met kennis van niet-wetenschappers. Alles komt in die stad samen, al die verschillende disciplines en dat integreer je in nieuwe plannen en concepten. Het is een co-creatie. Wij zitten vaak bij het begin; we delen onze kennis bij het opstellen van de strategie, visie en richtlijnen. Zo proberen we projecten aan te jagen. Op het moment van de concrete invulling van een groene wijk of woontoren zijn wij eigenlijk al weg.”

Op de agenda

De oproep aan de minister is om natuurinclusief bouwen tot norm te verheffen. Dit kan via de nieuwe Omgevingswet. Marian Stuiver: “Wat precies de politieke keuzes zijn, is niet aan de wetenschap. Maar een pleidooi voor duidelijkheid en versnelling van groen in de stad wil ik wel houden. De gemeenteraden hebben de regie en controle bij de inrichting van elk nieuw te bouwen gebied. Op dit moment zie je grote verschillen in wat er binnen de diverse gemeenten gebeurt aan natuurinclusief bouwen. Het zou beter zijn als de overheid samenwerkt met de gemeenten aan basiscriteria voor natuur waaraan nieuwbouw moet voldoen. Zodat de groene stad overal evenveel aandacht krijgt.” Marian Stuiver constateert overigens wel dat ‘natuur’ weer terugkeert op de agenda: “We hebben bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen een inventarisatie gemaakt van 25 grote gemeenten en daarvoor alle verkiezingsprogramma's bekeken. Maar liefst 95% van alle politieke partijen heeft het over meer

groen in de stad. Natuur is niet langer een hobby, iedereen ziet de noodzaak ervan. Buurtorganisaties en bewoners zijn ermee bezig – denk aan het NK Tegelwippen en Operatie Steenbreek – en gemeenten, ministeries, gezondheidsorganisaties. Ook in de vastgoedsector zijn veel pioniers. Elke maand zijn er wel een paar grote bijeenkomsten over groen bouwen. De Floriade heeft dit jaar ‘Growing Green Cities’ als thema en ook Provada, de grote vastgoedbeurs, gaat over klimaat, duurzaamheid en biodiversiteit. Het leeft enorm.”

Bestuurlijke vernieuwing op dit onderwerp zou volgens Marian Stuiver de groene stad ook ten goede komen: “Gemeenten moeten veel meer durven en hun bestuurscultuur daarnaar transformeren. Met name de grote gemeenten zouden binnen hun afdelingen niet slechts een enkele ecooloog of klimaat-specialist moeten hebben, maar een heel team van specialisten, inclusief sociale wetenschappers, die samenwerken met maatschappelijke organisaties op het gebied van leefbaarheid, gezondheid en natuur in de stad.”

Inclusieve groene stad

Niet alleen nieuwbouw, ook oudbouw kun je natuurinclusief aanpakken. Marian Stuiver: “In Amsterdam is er nu bijvoorbeeld het initiatief van de Rooftop Revolution: de oudere panden in het centrum krijgen een groen dak. Of neem het vervangen van de kademuren in oudere steden. Als je dat natuurlijker gaat inrichten, kunnen dieren de grachten als hun leefgebied gebruiken.” Binnen Groene Cirkels Zuid-Holland denken Marian Stuiver en collega's mee over innovatieve projecten, bijvoorbeeld de ontwikkeling van een overkapping van de A12 met een stadspark in Den Haag en een getijdenpark in Dordrecht. Naast dit alles houdt zij zich de laatste jaren vooral bezig met onderzoek naar

de inclusieve groene stad. “Een heel belangrijk onderwerp is klimaat en rechtvaardigheid. Dat wil zeggen dat als er natuurinclusieve maatregelen worden genomen in een project, die alle mensen ten goede komen en niet alleen de *happy few*. Iedereen die groene steden of klimaatoplossingen ontwerpt, krijgt wat ons betreft het inzicht in hoe je dit voor iedereen toegankelijk maakt en hoe je mensen daar positief bij betrekt.” Deze zomer zal een boek over de groene stad van haar hand verschijnen met daarin een toolbox voor inclusie.

Optimistisch

Ondertussen inventariseert Marian Stuiver ook nog de rijkdom aan lokale initiatieven die er zijn om de natuur te agenderen in de stad. En geeft ze lezingen en advies over het onderwerp. Een druk programma voor de programmaleider en haar collega's. Heeft ze er vertrouwen in dat er in de stedelijke plannen van de komende tien jaar inderdaad meer groen te vinden is?

“Ja, ik ben daar zeker optimistisch over. We zijn nu met zoveel krachten aan het werk, dat ik denk dat het nu ook wel gematerialiseerd zal worden. Er zijn al veel voorbeelden van wijken die groen gerealiseerd zijn. Iedere zichzelf respecterende stad heeft een groene toren, zoals Wonderwoods in Utrecht of de Trudo Toren in Eindhoven. En de helft van de gemeenten is al lid van Operatie Steenbreek. Ik denk dat die trend zeker doorzet. Door Covid, maar ook door de warme zomers van de afgelopen jaren, hebben mensen ervaren dat het veel fijner is om in een park of stadspark te wandelen dan tussen de hete blokken beton.”

Zie voor meer informatie:
www.wur.eu/greencities